

Fuldokló tengerek

A környezet szennyeződéséről szólva viszonylag kevés szó esett a tengerekről. A Föld területének 70 százalékát kitevő vízterület öntisztító képességét a 60-as években még korlátlanul vélték. A tenger nem tartozik egyik államhoz sem, a parti vizek kivételével nemzetközi terület. Cousteau professzor (filmjeit, könyveit Magyarországon is jól ismerik) negyedmillió kilométeres expedíciójáról visszatérve megdöbbentő jelentést terjesztett a Strassbourgban ülésező Európa Tanács elé. Az óceánok élővilága rohamosan pusztul, a tengervízbe kerülő DDT, fémhulladék és ipari hulladékok felmérhetetlen károkat okoznak az élővilágnak. A professzor több tízezer kilométernyi területen már csak élettelen koralltörmeléket talált, a szenny a telepeket megölte. Végeredményben az elmúlt 20 esztendő alatt az óceán élővilágának 40 százaléka pusztult el — szögezi le a dokumentum.

Kihalnak a tengerek? Cousteau szerint, ha nem történik semmi, a ma még képtelenségnek tűnő dolog bekövetkezhet. Márpedig a természet (és az emberi civilizáció) ezt nem sokkal élné túl.

A legtöbb szennyeződést a folyók viszik a tengerbe. A Rajna vize a svájci-nyugat-német határon még tiszta, de mire Hollandiába ér, egy líkórópohár vízben már 30 millió bacilus van. Itt a folyóban még a rendkívül ellenálló angolnák is alig élnek meg. A belga városok többségének nincs szennyvíztisztító berendezése, az ország két folyója, a Maas és Schelde valószínűleg a legpiszkosabbak kontinensünkön. Emiatt a tengerparti fürdőzők minden megmártózással a fertőzést kockáztatják.

A Szuézi-csatorna lezárása hatalmas szupertankereket tett szükségessé a Közel-Kelet olajának szállítására, a haditengerészetben pedig nagy szerepet kapnak a tengeralattjárók. Cousteau megállapította, hogy 50 év alatt a tengeralattjárók merülési mélységében mintegy ezerfajta élőlény pusztult ki, és csupán egy liter olaj a tengerbe kerülve 1 millió liter vizet tesz az élővilág számára fogyaszthatatlanná. Márpedig egy év alatt a tengert egymillió tonna kőolaj szennyezi. Gondoljunk például az Anglia partjainál szerencsétlenül járt Torrey Canyon olajrakománnyá. A kiömlő olajrakomány még a madarakat is megölte. Szárnyuk a súlyos folyadéktól átítatva elnehézedett, így nem tudtak már a tengerről felszállni.

Egyébként ha a Torrey Canyon történetesen nem olajat, hanem növényvédőt szálított volna, a tengerbe kerülő mérge az Északi-tenger egész planktonállományával végzett volna.

Kerül bőven mérge is a vízbe. 1970. augusztus 18-án a Bahama-szigetektől 240 kilométerre az USA haditengerészete elsüllyesztett egy még a II. világháborúból származó cirkálót, fedélzetén idegbénító gázt tartalmazó tartályokkal. Arra nincs garancia, hogy a tenger fenekén ezek a „koporsók” mindig szívárgásmentesen zárnak. Ez csak egy példa.

A mezőgazdaságban a korszerű termesztési eljárások és a kemizálás következtében 1949–68 között az USA-ban felhasznált műtrágya mennyisége 6,5-szeresére nőtt. Sajnos az ipari és mezőgazdasági eredetű szennyező anyagok előbb-utóbb a tengerbe kerülnek. Statisztikai adatok igazolják például, hogy a világon 1967-ig termelt DDT fele a tengerekbe jutott.

Hiába köztudott, hogy a víz felszínén úszó olajréteg megváltoztatja az óceánok hőviszszaverő képességét és a DDT 75 százalékban károsítja az algák fotoszintézisét, a nemzetközi megoldás mégis nehézkes. A világ országai nem egyformán érdekeltek. Az 1972-ben Stockholmban rendezett környezetvédelmi konferencián a fejlődő országok felleptek a DDT eltiltása ellen. Való igaz, a DDT révén sikerült országnyi területeken megszüntetni a maláriát.

A nemzetközi összefogás azért hozott már eredményeket, így 1970-ben az ENSZ közgyűlése — a víz radioaktív szennyeződését megakadályozandó — határozatot fogadott el a tengerfenék demilitarizálásáról. Az erőfeszítések másik része nemzeti keretekben történik. Az USA-ban 10 milliárd dolláros tervet készítettek a szennyvíztisztításra, a Szovjetunió pedig 1975-ig a Volga és az Urál mellett 421 üzemeltet el a tisztítóberendezéssel. A Nixon tavalyi moszkvai látogatása után megalakított szovjet-amerikai környezetvédelmi vegyesbizottság idén szeptemberben már második ülését tartotta.

A környezetvédők gyakran idézzék a nagy francia költő, Paul Valéry profétikus sorait a harmincas évekből: „A világ vége kezdetét vette”. A helyzet ma még korántsem ennyire tragikus, de az egész emberiség összefogására van szükség.

G. Gy.—L. P.

A Spiegel karikatúrája a tavalyi stockholmi környezetvédelmi konferenciával kapcsolatban

tállózva

Esküvői adakozás • Utcalány a plakáton • Kockás zakó

ESKÜVŐI BÉLYEG KÉT ÉRTÉKBEN

Amint közeledik november 14., Anna brit hercegnő és Mark Phillips kapitány házasságkötésének napja, úgy sokasodnak a királyi esemény körüli viharok. Mint ismeretes, a királynő lányának igazi katonai esküvőt rendeznek, a hadügyminisztérium szerint 800 katonára részvételével. Kétszáz katonát Nyugat-Németországból repülővel szállítanak Angliába az esküvőre, Phillips kapitány regimentjéből. Hamilton munkáspárti képviselő egy-egy „lehetetlennek” nevezte ezt az akciót, az pedig felháborodást keltett, hogy a hadseregben gyűlölet indítottak az esküvői kiadások fedezésére! A királyi esküvő máris „cirkusz” jellegét öltötte — mondta Hamilton. És most az angol posta két értékű esküvői bélyegsort adott ki az esküvő alkalmával, 20 pence és 3 és fél pence értékben, Lord Lichfieldnek, a királynő unokatestvérének fotóival. Ilyen modern esküvői bélyegre aligha emlékeznek az angol posta történetében — de minden csoda három napig tart, még Britanniában is. Csak a katonák nem akarják elfeledni és megérteni, hogy miért kell adakozniuk, ha egy kapitány elveszi a gazdag királynő lányát!

A kambodzsi fővárosban a civileknek kellene haragudniuk a katonákra, ha komolyan vennék azokat a plakátokat, amelyeket a pszichológiai hadviseléssel foglalkozó amerikai tanácsadók javaslatára készítettek. A plakáton egy hosszú hajú fiatalember leszólít Pnom Penhben egy utcailányt, aki azonban így válaszol: „Nem megyek veled, én csak katonákkal szerelmeskedem.” A Spiegel szerint ez a plakát is a Lon Nol-féle hadsereg népszerűségét hivatott volna növelni — de elkéstek vele. Már a prostituáltak

maguk is képesek fizetni személyzetüket. Így ezután nem tűrik, hogy a generálisok katonákkal őriztesék gyerekeiket, vagy katonákkal sétáltassák kutyáikat, amint az eddig olyan gyakori jelenség volt. De nem is tehetik ezután, csak a legkivételzetesebb többszörös tábornokok. Ugyanis az új törvény szerint nem szüntetik meg teljesen, csak 80 százalékkal csökkentik a gyereket őrző és a kutyákat sétáltató katonák számát.

Más változások is lesznek az amerikai hadseregben. A Pentagon ugyanis elhatározta, hogy új egyenruhát varrat a tábornokok és magas rangú tisztek személyzetének. Les Aspeen, a kongresszus tagja, amikor meghallotta, hogy kockás zakó és csikós nyakkendő tartozik majd az új egyenruhához, mérges levelet írt James Schlesinger új hadügyminiszternek: „Ezek az emberek ebben a maszkarában inkább operettszínészekre fognak hasonlítani, mintsem magas rangú tisztek személyzetére. Igaz, hogy nekünk, amerikaiaknak nincs izlésünk, de ez mindent felülmúl! Ezért kérem, hogy semmisítsék meg ezt a majomöltözetet, különben Európa nyolcvan évig rajtunk fog röhögni.” A majomöltözet tervét mi ugyan nem láttuk, de el tudjuk képzelni, s így is tudunk kacagni rajta. (Sebes)

A moszkvai tárgyalásokon műszaki-tudományos együttműködési szerződést kötött a Szovjetunió és Japán, s megállapodtak a szibériai nyersanyagkincsek (kőolaj, földgáz, réz, nikkel) közös kiaknázásában.

Képeink szovjet kőolaj-lelőhelyek kiaknázását mutatják be, jobbra pedig kőolajvezetékek szállítását az úttalan utakon.

